

expertisecentrum euthanasie

Rapport inzake de
Jaarrekening 2020

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1. Rapport

1.1 Bestuursverslag	1
---------------------	---

2. Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2020	17
2.2 Staat van baten en lasten over 2020	19
2.3 Vergelijking begrotingscijfers over 2020	20
2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	21
2.5 Toelichting op de balans	24
2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten	29
2.7 Ondertekening Raad van Bestuur en Raad van Toezicht	32

3. Overige gegevens

3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	34
---	----

4. Bijlagen

4.1 Recapitulatie consulent euthanasie	36
4.2 Recapitulatie Project (na)scholing beroepsgroepen	37
4.3 Recapitulatie Project 1 (Integratie ICT-systemen)	38
4.4 Recapitulatie Deskundigheidsbevordering medewerkers EE	39
4.5 Recapitulatie Begeleider Wetenschappelijk Onderzoek	40
4.6 Recapitulatie Project wetenschappelijk onderzoek afgewezen hulp	41
4.7 Recapitulatie Project Dossierstudie Psychiatrie	42

Bestuursverslag 2020

De raad van bestuur van Stichting Expertisecentrum Euthanasie biedt hierbij haar jaarrekening aan voor het boekjaar dat geëindigd is op 31 december 2020.

Algemeen

In 2012 is Stichting Levensindekliniek opgericht. Op 4 september 2019 is de naam gewijzigd naar Expertisecentrum Euthanasie. Op 1 oktober 2020 heeft Sonja Kersten het bestuurdersstokje overgenomen van voorganger en oprichter Steven Pleiter.

Missie

De missie van Expertisecentrum Euthanasie is dat iedereen die ondraaglijk en uitzichtloos lijdt én een euthanasiewens heeft, deze wens moet kunnen laten beoordelen door een arts met de vraag of aan de zorgvuldigheidseisen in de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek (WTL) is voldaan.

Doelstellingen

Bij voorkeur wordt een euthanasieverzoek onderzocht door de behandelend arts, in zijn vertrouwensrelatie met de patiënt. Als deze arts het wenst kan Expertisecentrum Euthanasie daarbij op maat begeleiding bieden, bijvoorbeeld door het delen van kennis en informatie of het betrekken van een consulent euthanasie.

Expertisecentrum Euthanasie biedt dus ondersteuning aan de medische en verpleegkundige beroepsgroep met kennis en ervaring door middel van (na)scholing, praktische hands-on begeleiding en professionele maar ook emotionele steun. Expertisecentrum Euthanasie is bovendien een partner voor betrokken stakeholders en kan op deze wijze invloed uitoefenen in de maatschappelijke context. Door te signaleren en te informeren op basis van eigen specialistische kennis en ervaring ten aanzien van euthanasiezorg en door aan te sluiten bij de behoefte van stakeholders, brengt Expertisecentrum Euthanasie op deze wijze een geloofwaardige boodschap.

In de praktijk blijkt alsnog dat er situaties zijn, waarin de behandelend arts de euthanasiewens van de patiënt niet (verder) kan onderzoeken. Dan fungeert de euthanasiezorg vanuit Expertisecentrum Euthanasie als 'vangnet'.

Euthanasiezorg maakt Expertisecentrum Euthanasie als zorgorganisatie onderscheidend en relevant binnen de beroepsgroep van artsen en verpleegkundigen. Expertisecentrum Euthanasie is een zorgorganisatie van en voor zorgprofessionals en sluit daarmee zoveel mogelijk aan bij de voorwaarden voor zorginstellingen zoals omschreven in Wet toelating zorginstellingen (Wtzi). Expertisecentrum Euthanasie heeft echter geen toelating als zorginstelling volgens de Wtzi. Het werk en de missie van Expertisecentrum Euthanasie verschillen daarvoor teveel van andere zorginstellingen.

Binnen Expertisecentrum Euthanasie werken we aan drie essentiële onderwerpen:

- patiëntenzorg voor mensen met een (complexe) hulpvraag,
- ondersteuning van beroepsgroepen bij het zelf oppakken van een euthanasieverzoek
- en het vergaren en verspreiden van kennis en informatie over levenseindevraagstukken en meer specifiek euthanasiezorg, om daarmee een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat over deze onderwerpen.

Dit heeft er toe geleid dat er drie afdelingen in het leven zijn geroepen waarbinnen alle werkzaamheden van Expertisecentrum Euthanasie worden uitgevoerd, te weten:

- Patiëntenzorg
- Consultatie & Opleiding
- Communicatie & Samenwerking

Kernactiviteiten

Uit de doelstellingen van Expertisecentrum Euthanasie vloeien de volgende kernactiviteiten voort:

- Verlenen van informatie en ondersteuning aan zorgprofessionals, onder meer door het aanbieden van begeleiding door een consulent euthanasie en het aanbieden van (na)scholing.
- Hulp en zorg bieden aan mensen met een euthanasiewens, met name bij meer complexe euthanasieverzoeken.
- Vanuit de verworven expertise, het (mogelijk gemaakte) wetenschappelijk onderzoek en via samenwerking met relevante stakeholders bijdragen aan het maatschappelijke debat en de beleidsvorming over euthanasie.

2020: een bijzonder jaar

2020 was in alle opzichten een bijzonder jaar. De gehele wereld werd getroffen door een pandemie van ongekeerde omvang. De COVID19 pandemie heeft onze maatschappij veranderd. Het heeft ook ons werk diep geraakt. Vanwege het ontbreken van persoonlijke beschermingsmiddelen is Expertisecentrum Euthanasie zelfs een tijdlang dicht geweest in 2020. Een ongekend pijnlijk besluit voor onze patiënten en onze medewerkers. Toen de beschermingsmiddelen eenmaal beschikbaar waren, probeerden we de zorg weer voorzichtig op te pakken, met veel aandacht voor de bescherming van onszelf en onze patiënten en diens naasten. Ook andere factoren kenden immense invloed op ons werk: we mogen geen handen geven, het aantal mensen wat aanwezig mag zijn bij gesprekken en de euthanasie is fors beperkt, sommige collega's zijn zelf kwetsbaar en daarom soms al sinds maart 2020 niet inzetbaar, er zijn collega's (ernstig) ziek geworden en uitgevallen. Collega's met andere dienstbetrekkingen in de acute zorg werden in dat werk gezogen en waren niet of nauwelijks inzetbaar voor Expertisecentrum Euthanasie. Nederland ging meermaals in lockdown, waardoor reisbewegingen sterk werden ingeperkt, het kantoor van Expertisecentrum Euthanasie in Utrecht en Den Haag ging dicht en (bijna) alle medewerkers werken vanuit huis. Maar ondanks alles hebben we het afgelopen jaar toch veel mensen, die zich in nood tot ons wendden, kunnen helpen.

Feiten & cijfers

In 2020 ontving Expertisecentrum Euthanasie 2901 hulpvragen. Dit is een daling ten opzichte van 2019, toen er 3122 hulpvragers zich tot Expertisecentrum Euthanasie hebben gewend. Deze daling is 7% ten opzichte van 2019 en 12% ten opzichte van de 'begroting' voor 2020. De daling in het aantal hulpvragen is volledig te verklaren door de patiëntenstop die is ingesteld bij Expertisecentrum Euthanasie in het voorjaar van 2020 vanwege de COVID19 pandemie. Vanaf 17 maart 2020 werd er geen nieuwe casuïstiek in behandeling genomen door Expertisecentrum Euthanasie. Ambulante teams werd gevraagd de gemaakte afspraken te annuleren en geen nieuwe afspraken te plannen. Een enkele reeds geplande euthanasie kon nog wel doorgang vinden en er is een zeer beperkt aantal spoedeisende casussen onderzocht.

Tussen 30 april en 20 mei werden aanmeldingen van voor 17 maart weer opgepakt door een kleine groep ambulante collega's, waarna op 20 mei Expertisecentrum Euthanasie weer open ging voor nieuwe aanmeldingen.

In 2020 was er sprake van gemiddeld zo'n 242 hulpvragen per maand. Zoals gezegd vertekent dit beeld door de patiëntenstop. In 2019 was er sprake van gemiddeld 260 hulpvragen, in 2018 bedroeg dit gemiddelde 213 en in 2017 207.

Het aantal gehonoreerde verzoeken bedroeg in 2020 899. Dit is ongeveer evenveel als in 2019. Als we kijken naar het % gehonoreerde verzoeken ten opzichte van het aantal hulpvragen zien we dat dat rond de 30% blijft.

Terugkijkend over de laatste jaren zien we in 2019 898 gehonoreerde verzoeken, in 2018 725.

Zorgvuldig

Alle in 2020 van Regionale Toetsingscommissies Euthanasie ontvangen oordelen kregen het 'stempel' aan alle zorgvuldigheidseisen voldaan. Dit betekent dat alle gehonoreerde verzoeken van 2019 en het deel uit 2020 dat reeds getoetst is door de RTE als 'zorgvuldig' bestempeld werden. We zien wel een opmerkelijke toename in het aantal keer dat RTE om een toelichting heeft gevraagd van onze collega's. Een deel hiervan betrof complexe casuïstiek, en een deel hiervan vindt zijn oorzaak in het feit dat er eind september overgestapt is op een ander EPD (elektronisch patiëntendossier). Dit EPD kende kinderziektes, waardoor het meldingsformulier niet zoals gewenst uit het systeem kwam. Dit euvel is in november 2020 opgelost.

Zorgzaam

Voor de afdeling patiëntenzorg blijft de eerste prioriteit om op een zorgvuldige en zorgzame wijze zorg te verlenen aan onze hulpvragers. Het was voor alle collega's, zeker ook die van patiëntenzorg, een jaar waarin er veel van hun professionaliteit en creativiteit gevraagd werd. Met minder collega's veel verzoeken oppakken, soms in 'maanpakken' levenseinde gesprekken voeren, mensen letterlijk op afstand moeten houden, geen arm om iemand heen kunnen slaan maar tegelijkertijd zorgzame zorg willen leveren, wachtlijsten zien oplopen, en dit alles met het steeds aanwezige risico de ander of jezelf te kunnen besmetten. Belangrijk uitgangspunt was en is dat onze artsen en verpleegkundigen zelf kunnen aangeven of zij beschikbaar zijn voor ambulante werk. De uitdaging was fors, dit jaar niet alleen voor de psychiatrische casuïstiek, maar ook voor de somatische casuïstiek.

In 2020 is er gecommuniceerd dat de wachtlijst voor psychiatrie 2 jaar is. Dat is onwenselijk en onacceptabel. Daartoe is een wervingscampagne opgestart en werden er meerdere gesprekken met de beroepsgroep van psychiaters en de beroepsvereniging NVVP gevoerd. Vooralsnog lijkt dat een gunstig effect te hebben, begin 2021 starten er meerdere psychiaters bij EE en ook een relatiebeheerder wordt geworven.

De regiomanagers faciliteren de ambulante collega's bij het uitvoeren van hun werk, de medisch managers staan inhoudelijk paraat, de casemanagers verdelen en volgen het werk en staan patiënten en naasten te woord en de medische administratie verwerkt alle aanvragen. Het is een behoorlijk geoliede 'machine'. Echter, het is de nieuwe bestuurder opgevallen dat een aantal organisatieprocessen transparanter moeten worden en kunnen worden geoptimaliseerd. Daarmee is in 2020 een start gemaakt en dat loopt door in 2021.

In het najaar van 2020 kwam het OM naar buiten met de uitspraak dat er geen strafzaak komt tegen één van onze artsen (er is sprake van een voorwaardelijk sepot). Zij verleende euthanasie aan een 67-jarige vrouw met dementie. Ze kreeg van RTE het oordeel 'niet aan alle zorgvuldigheidseisen voldaan'. Dit oordeel en het daaropvolgende onderzoek heeft een zware wissel getrokken op onze collega, vanwege de 3 jaar lang durende dreiging van strafvervolging. Ook op collega artsen van binnen en buiten Expertisecentrum Euthanasie was de impact groot.

Consulenten

Het aantal trajecten consulenten euthanasie kende in 2020 een zeer opvallende stijging. 309 keer is een consulent betrokken bij een traject door de reguliere behandelaar. Maar liefst een toename van 60%. De meeste consulten kwamen van huisartsen. Waar er vorig jaar nog maar vijf psychiaters een consulent wisten te vinden, waren dat er in 2020 dertig. Een ontwikkeling die ons optimistisch stemt, aangezien Expertisecentrum Euthanasie het belangrijk vindt dat de euthanasiewens daar waar mogelijk wordt opgepakt door de behandelaar, indien gewenst met ondersteuning van een consulent euthanasie van Expertisecentrum Euthanasie. Over de jaren heen zien we een indrukwekkende stijging van het aantal keer dat een consulent wordt ingeroepen: 2018 145 keer, 2019 196 keer en in 2020 dus 309 keer. De belangrijkste redenen voor het inschakelen van een consulent zijn complexiteit, advies en hulp bij de eerste keer dat een arts te maken krijgt met een euthanasieverzoek.

De consulent Euthanasie wordt (financieel) mogelijk gemaakt door de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie.

In 2020 heeft Expertisecentrum Euthanasie een telefoonnummer in gebruik genomen met de mogelijkheid voor intercollegiaal overleg. Dit nummer is iedere werkdag bereikbaar van 8.00 tot 18.00 uur. Er wordt veelvuldig gebruik van gemaakt. In 2021 zullen we ook deze gesprekken registreren, zodat een nog completer beeld ontstaat in welke omvang we de reguliere zorg ondersteunen bij het oppakken van euthanasieverzoeken.

Nascholing

Er is in 2020 amper gebruik gemaakt van nascholingsaanbod, vanwege teruglopende aanmeldingen, maar vooral vanwege de Coronacrisis. In 2021 worden nascholingen gedigitaliseerd, met behulp van een subsidie van de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie.

Communicatie en Samenwerking

Expertisecentrum Euthanasie heeft zich de afgelopen periode gepositioneerd in het zorgveld als een organisatie waar kennis, informatie en expertise rondom euthanasiezorg is gebundeld.

Afgelopen jaar is er veel media aandacht geweest rondom de dossierstudie psychiatrie. Uit de dossierstudie is veel nieuwe informatie naar voren gekomen over euthanasie bij psychiatrie. De dossierstudie is aangeboden aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Hugo de Jonge.

Er zijn veel gesprekken gevoerd met relevante stakeholders in ons netwerk: beroepsgroepen, beroepsverenigingen, KNMG, NVVE, VWS, RTE, OM, onderzoekers, en anderen. We verduidelijken onze missie en manier van werken (patiëntenzorg, consulent euthanasie, wetenschappelijk onderzoek) en zoeken nadrukkelijk de samenwerking, bijvoorbeeld rondom nascholing.

In de pers is er het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan het arrest van de Hoge Raad rondom een euthanasie bij een persoon met dementie waarbij de arts in kwestie niet aan alle zorgvuldigheidseisen zou hebben voldaan, omdat de wilsverklaring was geïnterpreteerd, er niet om bevestiging van de euthanasiewens was gevraagd en premedicatie werd gegeven voorafgaand aan de euthanasie.

De RTE heeft op basis van de uitspraken van de Hoge Raad de Euthanasiecode aangepast. Ook hier is veel media aandacht aan besteed.

Juridische structuur

Stichting Expertisecentrum Euthanasie is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 53895819. Het vestigingsadres is: Eisenhowerlaan 104, 2517 KL Den Haag. Naast dit adres gebruikt onze organisatie sinds augustus 2019 ook kantoren aan het Herculesplein 16, 3584 AA Utrecht.

De raad van bestuur van Stichting Expertisecentrum Euthanasie bestaat uit één bestuurder: mevrouw S.M.C. Kersten-Kerstens. Sonja Kersten heeft het bestuurdersstokje overgenomen van Dhr. S. Pleiter op 1 oktober 2020.

GOVERNANCE

Raad van toezicht

Sinds 2017 wordt voor het besturen van de stichting het bestuursmodel met een raad van bestuur en raad van toezicht gehanteerd. De Governancecode Zorg (2017) is van toepassing.

Bij het uitvoeren van zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeverstaken staan voor de raad van toezicht het belang van de patiënt en (financiële) continuïteit van de zorgverlening centraal. Als nadere uitwerking van de statuten hanteert de raad van toezicht het 'Reglement raad van toezicht'.

De leden van de raad van toezicht ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden, overeenkomstig de richtlijnen van de ANBI en Belastingdienst. Onkosten worden vergoed.

De leden van de raad van toezicht hebben geen nevenfuncties die conflicteren met hun lidmaatschap van de raad van toezicht van Stichting Expertisecentrum Euthanasie.

De raad van toezicht hecht groot belang aan het onderhouden van goede contacten met medewerkers. In vergaderingen van de raad van toezicht werd meermaals een van de collega's betrokken. Leden van de raad van toezicht hebben in 2020 niet deelgenomen aan studiedagen, omdat één dag kwam te vervallen door de COVID19 maatregelen en de andere een informatief karakter had met betrekking tot het nieuwe patiëntendossier.

Door de COVID19 maatregelen heeft de RvT het eigen functioneren niet kunnen evalueren in 2020.

De raad van toezicht vergaderde in 2020 zes keer met de bestuurder. Deze vergaderingen worden jaarlijks gepland en opgenomen in een jaarplanning. In 2020 is éénmaal buiten de jaarplanning om een ingelast overleg gehouden in verband met de COVID19 maatregelen. Een vertegenwoordiging van de raad van toezicht woonde tweemaal een overlegvergadering tussen bestuurder en de ondernemingsraad bij. In dit artikel 24-overleg (Wet op de ondernemingsraden) werd de algemene gang van zaken van de organisatie besproken.

In de vergadering van de raad van toezicht met de raad van bestuur zijn in 2020 de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Opvolging Beleidsplan 2020-2021
- Goedkeuring jaarstukken 2019
- Goedkeuring begroting 2021
- Werving en selectie, overdracht/inwerken nieuwe bestuurder
- Aanpak coronacrisis, patiëntenstop, gevolgen voor patiënten, medewerkers en organisatie (financieel, organisatorisch, emotioneel)
- Casuïstiek stand van zaken RTE, OM, IGJ
- Volgen Project 1: invoering nieuw patiëntendossier (MC-EPD)
- Onderschrijven beleid wetenschappelijk onderzoek
- Beoordeling wijziging statuten van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie in verband met enkele gewenste aanpassingen naar aanleiding van het convenant;
- Goedkeuring wijziging begroting in verband met projecten gefinancierd door Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie
- Volgen functieherwaarderingsproces (afgerond in 2020)
- Rapportages op het gebied van zorgverlening en financiën
- Voortgangsrapportages over uitgevoerde projecten
- Onderschrijven plan van aanpak psychiatrie
- Onderwerpen betreffende personeel en organisatie en de ondernemingsraad;
- Volgen in januari 2020 ingevoerde jaarurensystematiek in verband met de wijziging Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB)
- Kabinetsreactie op twee onderzoeken, waaronder euthanasie bij psychiatrie
- Tariefbesprekingen met zorgverzekeraars
- De stand van zaken rond huisvesting Den Haag en Utrecht
- Overleg met het bestuur van Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie
- Jaarplanning
- Afscheid oprichter en voormalig bestuurder Steven Pleiter
- Wetsvoorstel toetsing van levenseindebegeleiding van ouderen op verzoek | Voltooid leven

Commissies van de raad van toezicht

De auditcommissie vergaderde in 2020 vier maal met de raad van bestuur en de manager Financiën, Planning & Control. Er werd onder andere over de volgende onderwerpen gesproken:

- Jaarrekening, in aanwezigheid van de extern accountant
- Financiële halfjaarcijfers en –resultaten;
- Begroting en planning 2021;
- Interimcontrole 2020;
- Financiële verhouding met Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie.

In 2019 zijn tevens de commissie kwaliteit & veiligheid en de remuneratiecommissie ingesteld. Beide commissies zijn in 2020 nog slechts beperkt actief geweest.

Leden raad van toezicht

De namen en nevenfuncties en het rooster van aftreden van de raad van toezicht (RvT).

Alle leden van de RvT zijn aangetreden bij de statutenwijziging op 2 oktober 2017.

dr. J.N. Schreuder, voorzitter raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid remuneratiecommissie;

- Voorzitter raad van toezicht Zorgaccent;
- Voorzitter raad van toezicht Woonzorg Flevoland;
- Auditor NVZD, accreditatietrajecten bestuurders in de zorg.

M.S.C. Mous, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid auditcommissie; lid remuneratiecommissie;

- Voorzitter van het bestuur van de Bavo stichting;
- Lid van het bestuur van de afdeling Heemstede D66 tot 24 november 2020.

mr. dr. E. Pans, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid commissie kwaliteit & veiligheid;

- General Counsel GGZ-Ingeest;
- Lid-jurist Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg te Amsterdam;
- Senior-onderzoeker bij de afdeling Privaatrecht van de Vrije Universiteit Amsterdam;
- Redacteur Tijdschrift voor Gezondheidsrecht.

drs. J. Schermerhorn RA, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid auditcommissie;

- Lid raad van toezicht Stichting React Twente;

drs. P.E. Sutorius, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid commissie kwaliteit & veiligheid;

- Huisarts / SCEN-arts;
- Lid raad van toezicht NVVE;
- Huisartsopleider AMC.

Naam	Aantreden 1	Aftreden 1	Aantreden 2	Aftreden 2
Bas Schreuder	2-okt-17	2-okt-21	2-okt-21	2-okt-23 (*)
Marijke Mous	2-okt-17	2-okt-21	2-okt-21	2-okt-23 (*)
Esther Pans	2-okt-17	2-okt-21	2-okt-21	2-okt-25 (**)
Jan Schermerhorn	2-okt-17	2-okt-21	X	X
Flip Sutorius	2-okt-17	2-okt-21	2-okt-21	2-okt-25 (**)
Vervanger Jan Schermerhorn	2021	2025		
Extra lid	2021	2025		

(*) Eenmalig periode van twee jaar om dakpanconstructie te realiseren

(**) Eenmalig periode van drie jaar om dakpanconstructie te realiseren.

Adviesraad

De raad van bestuur ontvangt gevraagd en ongevraagd advies van een adviesraad, samengesteld uit leden met een maatschappelijk en/of wetenschappelijk relevante achtergrond. De adviesraad kwam in 2020 eenmaal bij elkaar met de raad van bestuur en in aanwezigheid van de raad van toezicht. De adviesraad besprak onder andere de volgende onderwerpen:

- Vervullen vacature adviesraad
- Vaststelling reglement adviesraad
- Impact Coronacrisis op patiëntenzorg, consultatie/opleiding, communicatie, de organisatie en bedrijfsvoering
- Ontwikkelingen RTE, CTG, OM, IGJ
- Werving en selectie bestuurder
- Ontwikkelingen rond patiëntenzorg en financiën (op hoofdlijnen)

In 2020 bestond de adviesraad uit de volgende leden:

- drs. A. Baars
- L. Bohlmeijer
- drs. L. van Dalen
- S.M.J.G. Gesthuizen (voorzitter)
- prof. dr. A.C. Nieuwenhuijzen Kruseman
- dr. D.J.B. Ringoir
- prof. dr. M.A. Verkerk
- Mr. R.J. van Eenennaam

Ondernemingsraad

In 2018 is de ondernemingsraad van Expertisecentrum Euthanasie in functie getreden. De ondernemingsraad bestaat uit zeven leden en heeft in 2019 en 2020 in gelijke samenstelling als in 2018 gefungeerd. In 2019 is een ambtelijk secretaris aangesteld voor de ondersteuning van de ondernemingsraad, die ook in 2020 deze ondersteuning heeft geboden. Er heeft vier keer een overlegvergadering tussen bestuurder en ondernemingsraad plaatsgevonden in 2020. Naast de reguliere vergaderingen heeft de bestuurder de ondernemingsraad één keer tussentijds bij elkaar ‘geroepen’ om COVID19 maatregelen te bespreken.

In 2020 bestond de ondernemingsraad uit de volgende leden:

- drs. G. Casteelen, arts-psychiater
- D.M.E. Groot, verpleegkundige en casemanager
- C.L. Ruland, verpleegkundige
- drs. R. Verwer, arts, voorzitter
- W.J.S. Vogelaar, medewerker financiële administratie
- drs. P.C.M. van der Weerd, arts
- R.R. Zoomers, verpleegkundige

Verwantenraad

Het instellen van een cliëntenraad (in de zin van de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen) zou in 2020 worden gerealiseerd, maar dit is vanwege de COVID19 pandemie en de daarmee gepaard gaande urgenties op andere vlakken niet gerealiseerd. Omdat het begrip “cliënt” voor Expertisecentrum Euthanasie een bijzonder lading heeft kiezen wij ervoor om een “verwantenraad” in te richten, die zal bestaan uit verwanten in de zin van naasten of verwanten aan ons gedachtengoed. De inrichten van een dergelijke raad wordt in 2021 alsnog opgepakt.

Organisatiestructuur / medewerkers

Ons motto is zorgvuldig en zorgzaam. Andere belangrijke kernwaarden zijn samenwerking, toetsbaarheid, kwaliteit, transparantie en integriteit. Iedere werkdag wenden gemiddeld zo'n 12 personen zich tot ons die aangeven ondraaglijk en uitzichtloos te lijden. Wij nemen alle vragen serieus en onderzoeken per aanvraag de mogelijkheden. Binnen de organisatie zijn er 3 afdelingen (patiëntenzorg, consultatie en opleiding en communicatie en samenwerking) en daarnaast zijn er enkele staffuncties. Alle medewerkers weten wat er van hen verwacht wordt, zij nemen daarin verantwoordelijkheid en voeren hun werkzaamheden professioneel uit. De raad van bestuur faciliteert de collega's om te blijven leren en verbeteren, hecht een groot belang aan de kernwaarden en geeft daarbij richting, door soms te sturen en meestal te stimuleren. De raad van bestuur is eindverantwoordelijk voor de organisatie. De raad van toezicht bewaakt het behalen van de doelstellingen.

Kwaliteit staat hoog in het vaandel en vraagt continu aandacht. We zetten verschillende instrumenten in om de deskundigheid van collega's te bevorderen. Iedere zorgverlener (artsen en verpleegkundigen in onze ambulante teams) krijgt een starttraining van vier dagen die met goed gevolg moeten worden afgerond voordat hij/zij in dienst treedt. Daarnaast zijn er jaarlijks twee studiedagen en vier intervisiebijeenkomsten. Sinds 2019 wordt er ook gewerkt aan deskundigheidsbevordering voor collega's in ondersteunende functies.

Op 31 december 2020 waren er voor Expertisecentrum Euthanasie 161 medewerkers werkzaam. Onder hen 75 artsen en 65 verpleegkundigen actief in onze ambulante teams binnen de afdeling patiëntenzorg. Het werk in de ambulante teams wordt in deeltijd uitgevoerd (acht tot zestien uur per week). Van de 161 medewerkers zijn er 18 met 2 of meer dienstverbanden bij Expertisecentrum Euthanasie, bijvoorbeeld ambulant verpleegkundige en casemanager, of ambulant arts en medisch managers, of ambulant verpleegkundige en consulent. In 2020 waren er 8 verpleegkundigen en 8 artsen werkzaam als consulent euthanasie. Het totaal aantal FTE's was gemiddeld 56,8. Het ziekteverzuim in 2020 bedroeg 4,1%.

Expertisecentrum Euthanasie wordt vanuit het bureau in Den Haag ondersteund en aangestuurd, door:

- Raad van bestuur
- Patiëntenzorg:
  - Manager Patiëntenzorg
  - Regiomanagers
  - Medisch managers
  - Medische administratie
  - Casemanagers

N.B. De manager patiëntenzorg, medisch managers en casemanagers die op kantoor werken maken ook deel uit van de ambulante teams.

- Communicatie en samenwerking:
  - Manager Communicatie & samenwerking
  - Communicatieadviseur, persvoorlichter en woordvoerder
  - Coördinator vrienden, nascholing en informatiedienst
  - Relatiebeheerder zorgverzekeraars (vacature)
- Consultatie & opleiding
  - Manager consultatie & opleiding
  - Consulents euthanasie
  - Docenten

- Staffuncties:
  - Bestuurssecretaris
  - Personeel & organisatie
  - Office manager en management assistent
  - Financiën
  - Adviseur Kwaliteit & veiligheid
  - Vertrouwenspersoon, klachtenfunctionaris
  - Begeleider wetenschappelijk onderzoek

Kwaliteit en veiligheid

In 2019 werd de organisatie uitgebreid met een adviseur kwaliteit en veiligheid om ons beleid op dit gebied verder vorm te geven. Het gevolg is dat er beleid in gang gezet is op (onder andere) de volgende punten:

- Veilig incidenten melden
- Privacy van patiënten en medewerkers, met name in IT systemen

Klachtenprocedure

Patiënten die niet tevreden zijn over het contact met Expertisecentrum Euthanasie, kunnen gebruik maken van de klachtenprocedure. De procedure is zowel bedoeld om de klager recht te doen, als om de kwaliteit van de zorgverlening te verbeteren. We streven continu naar een goede relatie en vertrouwen tussen de klager en Expertisecentrum Euthanasie en deze verder te verbeteren en indien mogelijk te herstellen. De klachtenprocedure voldoet aan de eisen die gesteld worden in de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz).

FINANCIEEL

Omzet en resultaten

Ook in financieel opzicht was 2020 een bijzonder jaar. Door de coronacrisis en dan met name de patiëntenstop en het hebben moeten afzeggen van bijeenkomsten/opleidingen is er een grote afwijking te zien tussen realisatie en begroting. Deze afwijking wordt gecompenseerd door de voorlopige continuïteitsbijdrage die we hebben ontvangen van de zorgverzekeraars. In 2021 zal deze worden vastgesteld en afgerekend.

In 2020 zijn we uitgekomen op zo'n 2.900 hulpvragen en is een kleine 900 keer euthanasie uitgevoerd. We zien een realisatie van € 8.671.598, ten opzichte van een begroting van € 8.948.530.

De declaraties aan zorgverzekeraars zijn zo'n 1,2 miljoen euro lager dan begroot. Dit wordt zoals gezegd gecompenseerd door de ontvangen continuïteitsbijdrage van 980k euro. Door COVID19 zijn de kosten voor freelancers en uitgestelde livegang MC-EPD lager dan begroot. Salariskosten zijn niet lager, omdat er gedurende de patiëntenstop is doorbetaald aan collega's met een arbeidsovereenkomst. De vaste personeelslasten nemen sowieso toe doordat meer mensen in dienst treden bij EE dan dat er ZZP-ers worden ingezet. Nieuwe arbeidswetgeving zal deze trend alleen maar versnellen.

Een aantal projecten en bijeenkomsten kon door COVID19 niet doorgaan, waardoor ook daar minder kosten zijn gemaakt, bijvoorbeeld voor de huur van externe locaties.

Qua overhead zien we wat extra kosten door inzet op kwaliteit en veiligheid, P&O en officemanagement, hulp op de financiële administratie, werving voor de nieuwe bestuurder, dubbele bestuurslasten en hogere IT afschrijvingen.

Het resultaat kan als volgt verklaard worden:

- Minder declaraties bij zorgverzekeraars door patiëntenstop
- Tegemoetkoming in gedeelde kosten door continuïteitsbijdrage
- Minder uitgaven aan freelancers, bijeenkomsten, projecten door effecten COVID19 pandemie: patiëntenstop, afzeggen bijeenkomsten, studiedag, starttraining, nascholingen etc.

Voornaamste risico's en onzekerheden

Wat nog nooit in de geschiedenis van Stichting Levensindekliniek/Expertisecentrum Euthanasie is voorgekomen, is in 2020 gebeurd: onze organisatie moest vanwege de COVID19 pandemie de deuren sluiten, met grote consequenties voor patiënten, collega's en de organisatie. De patiëntenstop heeft ons veel geleerd: we konden niet anders omdat we onszelf, onze patiënten en diens naasten niet konden beschermen vanwege een tekort aan beschermingsmiddelen en het feit dat we te weinig capaciteit hadden omdat collega's zelf kwetsbaar waren of volledig in hun reguliere werkzaamheden werden getrokken. Het heeft ons ook geleerd dat we een dergelijke sluiting in de toekomst op alle mogelijke manieren willen voorkomen. Zorg die we leveren bij Expertisecentrum Euthanasie is van cruciaal belang, we kunnen onze hulpvragers niet langer laten lijden. Daarom zorgen we dat we altijd voldoende voorraad beschermende middelen hebben, houden we de kwetsbaarheid van onze collega's in de gaten, houden we inzetbaarheid voor zorg vrijwillig en blijven we met elkaar in gesprek om mogelijkheden en creatieve oplossingen te delen. 2020 heeft ons geleerd dat veel van wat we lange tijd als vanzelfsprekend zagen in snel tempo kon veranderen. Onze organisatie moet wendbaar zijn en blijven om snel te kunnen reageren op impactvolle gebeurtenissen. We onderhouden een uitgebreid netwerk (met bestuurders) in de zorg om snel informatie uit te kunnen wisselen met en te kunnen vergaren van andere partijen.

Andere risico's en onzekerheden zijn de politiek-maatschappelijke ontwikkelingen. In 2021 staan verkiezingen voor de deur en die kunnen (grote) invloed hebben op ons werk. We staan in het middelpunt van de medisch-ethische discussie over normen en waarden met betrekking tot het zelfgekozen levenseinde en actieve levensbeëindiging. Het debat over de (on)mogelijkheden van de euthanasiewet krijgt steeds nieuwe voeding door de complexe problematiek waarmee Expertisecentrum Euthanasie geconfronteerd wordt. Dit vraagt een uiterst nauwkeurige en zorgvuldige werkwijze. Onze activiteiten moeten transparant en toetsbaar zijn. Bovendien moet de kwaliteit van onze zorg van uitzonderlijk hoog niveau zijn. Ook als er over een individuele casus discussie ontstaat, mag er niet getwijfeld worden aan onze kwaliteit en zorgvuldigheid. We zien dat door het huidige 'medisch-ethische klimaat' reguliere behandelingen soms twijfelen of ze een euthanasieverzoek zelf moeten oppakken, men lijkt terughoudender te worden door de strafzaken die uitgebreid in de pers aan de orde zijn geweest.

Ook zien we invloed op demografisch gebied. Nederland vergrijst en individualiseert, en daarnaast komt er een nieuwe generatie 'dat bepaal ik zelf wel' aan. Ontwikkelingen die directe impact kunnen hebben op het aantal verzoeken wat bij Expertisecentrum Euthanasie terecht komt.

Financiële risico's zijn voor patiëntenzorg zoveel mogelijk afgedekt door afspraken met zorgverzekeraars. Echter blijft het van belang om voor het voetlicht te krijgen dat zorgzame en zorgvuldige euthanasiezorg op gespannen voet staat met prijsonderhandelingen.

Transparantie over de werkwijze en de kosten daarvan zijn cruciaal.

Voor overige diensten en projecten van Expertisecentrum Euthanasie is er financiële steun vanuit Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie.

Financiële positie

Expertisecentrum Euthanasie heeft geen winstoogmerk en is door de Belastingdienst erkend als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), waar we trots op zijn.

Het financiële uitgangspunt is dat onze zorgverlening, inclusief de daarvoor benodigde overhead, gefinancierd wordt uit de basisverzekering, zonder eigen bijdragen van de hulpvragers.

De Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie ondersteunt onze financiële onafhankelijkheid. Eerst en vooral is het weerstandsvermogen van Expertisecentrum Euthanasie een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor Expertisecentrum Euthanasie en de vriendenstichting. Om de continuïteit van zorg te waarborgen streeft Expertisecentrum Euthanasie naar een buffer van vijftien procent van de jaarlijkse omzet bij zorgverzekeraars (voor 2020 bedraagt deze norm €1.230.000). Eind 2020 bedroeg de solvabiliteit 31 procent. Dit is berekend door het eigen vermogen van Expertisecentrum Euthanasie en dat van de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie samen te nemen en te delen door de omzet zorgverzekeraars van Expertisecentrum Euthanasie.

Wij kunnen bij de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie subsidies vragen voor de kosten van innoverende of projectmatige activiteiten die door de zorgverzekeraar niet vergoed worden. Voorbeelden hiervan zijn de consultants euthanasie, de scholingsactiviteiten, wetenschappelijk onderzoek en de deskundigheidsbevordering van onze medewerkers.

Relevante financiële omstandigheden

De lonen in de zorg stijgen harder dan de inflatiecorrectie die door de zorgverzekeraars in de tarieven verwerkt wordt. Expertisecentrum volgt de loonstijging van de zorg door aan te sluiten bij een gemiddelde van relevante CAO's in de zorg. Dit zorgt voor negatieve druk op het financiële resultaat.

TOEKOMST

Verwachte gang van zaken

Investeringen

Wij blijven investeren in de organisatie, op een zodanige wijze dat we voor onze dienstverlening (patiëntenzorg, consultatie en opleiding) een passende formatie beschikbaar hebben en we de overhead zo beperkt mogelijk houden. Dat is op zichzelf een uitdaging, aangezien veel collega's in kleine dienstverbanden werken bij Expertisecentrum Euthanasie en toch ondersteuning nodig hebben van P&O, ICT etc. De meeste mensen en middelen zijn gelieerd aan patiëntenzorg, ook in 2021. Om waar te maken dat zoveel mogelijk mensen met een euthanasieverzoek worden geholpen door de eigen behandelaar, zetten we daarnaast in op meer samenwerking met beroepsgroepen en het beter bekend en benut krijgen van de consultant euthanasie. We brengen in 2021 een boekje uit met ervaringen met consultants om dat te ondersteunen. Verder initiëren en intensiveren wij gesprekken met diverse organisaties die betrokkenheid hebben bij levenseindezorg (en meer specifiek euthanasiezorg), zoals beroepsverenigingen, koepelpartijen, wetenschappelijke verenigingen, GGZ-instellingen.

We zullen in 2021 nascholingen gaan digitaliseren zodat onze kennis ook op een andere manier verspreid kan gaan worden.

Er komt een nieuwe begeleider wetenschappelijk onderzoek om meer wetenschappelijk onderzoek mogelijk te maken met behulp van de unieke data waarover Expertisecentrum Euthanasie beschikt. Ook hier richten wij ons op samenwerking, met onderzoekers.

In 2021 wordt een beslissing genomen over een duurzame huisvestingsoplossing.

Begroting 2021

	Begroting 2020	% van omzet	Begroting 2021	% van omzet
Baten				
Omzet via declaraties aan zorgverzekeraars	€ 8.202.930		€ 8.783.525	
Overige baten	€ 153.000		€ 100.000	
Totaal baten	€ 8.355.930		€ 8.883.525	
Directe zorgkosten:				
Salariskosten	€ 1.694.300		€ 2.135.973	
Inhuur freelancers	€ 3.053.700		€ 2.951.527	
Overige kosten	€ 30.000		€ 30.000	
Totaal directe zorgkosten	€ 4.778.000	57%	€ 5.117.500	58%
Overhead zorgverlening				
Salariskosten	€ 1.189.380		€ 1.504.369	
Inhuur	€ 334.800		€ 165.000	
Overige kosten	€ 529.651		€ 548.021	
Totaal overhead zorgverlening	€ 2.053.831	25%	€ 2.217.391	25%
Algemene overhead				
Salariskosten	€ 689.323		€ 791.721	
Inhuur	€ 35.500		€ 30.000	
Overige kosten	€ 668.433		€ 722.076	
Totaal Algemene overhead	€ 1.393.256	17%	€ 1.543.796	17%
Totaal lasten	€ 8.225.087		€ 8.878.687	
Resultaat	€ 130.843		€ 4.838	
Baten en lasten projecten				
Projectsubdies en overige opbrengsten	€ 592.600		€ 675.800	
Salariskosten	€ 238.072		€ 328.449	
Inhuur	€ 171.500		€ 62.000	
Overige kosten	€ 183.028		€ 285.351	
Totaal projecten	€ 0	0%	€ (0)	0%
Voorziening onvoorziene tegenvallers	€ -		PM	
Resultaat	€ 130.843		€ 4.838	

Conclusie

Expertisecentrum Euthanasie eindigt het bijzondere jaar 2020 met een positief financieel resultaat en de (noodgedwongen) ervaring dat euthanasiezorg van cruciaal belang is. We zijn de zorgverzekeraars erkentelijk dat zij een continuïteitsbijdrage hebben geleverd om te zorgen dat onze organisatie kon blijven doen waartoe ze opgericht is: beroepsgroepen begeleiden bij euthanasietrajecten en een vangnet zijn voor complexe euthanasieverzoeken. Mensen in Nederland rekenen op ons als zij zich in een uitzichtloze situatie tot ons wenden en wij hebben ons tot het uiterste ingespannen om alle hulpvragen te kunnen onderzoeken.

Drs. Sonja M.C. Kersten-Kerstens, Raad van bestuur

Expertisecentrum Euthanasie
Jaarrekening

2.1 Balans per 31-12-2020

	31 december 2020		31 december 2019	
ACTIVA	€	€	€	€
Vaste activa				
<i>Immateriële vaste activa</i>				
Concessies, vergunningen en intellectuele eigendommen	356.862		240.171	
		356.862		240.171
<i>Materiële vaste activa</i>				
Verbouwing	12.395		22.306	
Computerapparatuur	82.382		31.842	
Inventaris	55.614		45.158	
		150.390		99.305
<i>Vorderingen</i>				
Vorderingen op zorgverzekeraars	620.429		620.577	
Overige vorderingen	45.884		359.158	
		666.313		979.735
<i>Liquide middelen</i>		783.918		402.073
Totaal activazijde		1.957.483		1.721.284

2.1 Balans per 31-12-2020

PASSIVA	31 december 2020		31 december 2019	
	€	€	€	€
Stichtingsvermogen				
Algemene reserves	<u>194.514</u>	194.514	<u>-52.491</u>	-52.491
Kortlopende schulden				
Crediteuren	43.645		404.727	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	386.390		289.951	
Overige schulden	1.052.300		908.703	
Overlopende passiva	<u>280.635</u>		<u>170.393</u>	
		1.762.969		1.773.775
Totaal passivazijde		<u><u>1.957.483</u></u>		<u><u>1.721.284</u></u>

2.2 Staat van Baten en Lasten over 2020

	2020		2019	
	€	€	€	€
Baten				
Vergoedingen van zorgverzekeraars	8.232.384		7.429.164	
Projectsubsidies	423.850		623.317	
Overige bedrijfsopbrengsten	15.364		10.157	
Som van de baten		8.671.598		8.062.638
Lasten				
Salariskosten arbeidsovereenkomst	4.242.069		3.734.549	
Salariskosten inhuur	2.940.812		3.096.667	
Totaal personeelskosten		7.182.881		6.831.215
Overige personeelskosten	143.388		134.451	
Algemene kosten	742.787		688.457	
Huisvestingskosten	163.851		127.324	
Huur externe locaties	66.634		134.811	
Afschrijvingskosten en intrest	125.052		91.802	
Totaal overige kosten		1.241.712		1.176.845
Som van de lasten		8.424.593		8.008.060
Saldo van baten en lasten		247.004		54.577
Bestemming saldo van baten en lasten				
Toevoeging/ontrekking aan:				
Algemene reserves		247.004		54.577
Bestemmingsreserves		-		-
		247.004		54.577

2.3 Vergelijking met begrotingscijfers over 2020

	Realisatie 2019	Begroting 2020	Realisatie 2020
	€	€	€
Baten			
Zorgverzekeraars	7.429.164	8.202.930	8.232.384
Projectsubsidies	623.317	692.600	423.850
Overige bedrijfsopbrengsten	10.157	53.000	15.364
Som van de baten	8.062.638	8.948.530	8.671.598
Lasten			
Salariskosten arbeidsovereenkomst	3.734.549	3.811.075	4.242.069
Salariskosten inhuur	3.096.667	3.595.500	2.940.812
Totaal personeelskosten	6.831.215	7.406.575	7.182.881
Overige personeelskosten	134.451	180.400	143.388
Algemene kosten	688.457	790.881	742.787
Huisvestingskosten	127.324	194.161	163.851
Huur externe locaties	134.811	125.670	66.634
Afschrijvingskosten en intrest	91.802	120.000	125.052
Totaal overige kosten	1.176.845	1.411.112	1.241.712
Som van de lasten	8.008.060	8.817.687	8.424.593
Saldo van baten en lasten	54.577	130.843	247.004

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met Richtlijnen voor de jaarverslaggeving kleine organisaties zonder winststreven (RJK C1) en in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Rechtsvorm, inschrijving

De Stichting Expertisecentrum Euthanasie is een stichting en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel te Den Haag onder nummer 53895819, vestigingsadres Eisenhowerlaan 104, 2517 KL Den Haag.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van Expertisecentrum Euthanasie zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het op grond van algemene aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving voor het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Leasing

Bij de vennootschap kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de vennootschap ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor balanswaardering

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Het geactiveerde bedrag wordt volgens de lineaire methode afgeschreven gedurende de verwachte economische levensduur van 5 jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafprijs (verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs) eventueel verminderd met de op basis van de geschatte economische levensduur bepaalde afschrijving. De afschrijvingen zijn berekend volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. In het jaar van investeren wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de onderneming.

Overige reserves

Overige (vrije) reserves betreffen vrij besteedbare reserves ofwel het gedeelte van het eigen vermogen waarover de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de stichting is opgericht.

Kortlopende schulden

Onder de kortlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van minder dan één jaar.

Vooruit gefactureerde omzet

Declaratie van de omzet behandelingen vindt grotendeels voorafgaand aan de behandeling plaats. Op basis hiervan wordt onder de vooruit gefactureerde omzet dat deel van de omzet van lopende casuïstiek bedoeld waarvoor nog geen activiteiten verricht zijn. Op basis van ervaringen uit het verleden en de schatting van de voortgang van de casussen is de post gewaardeerd op 45% van declaraties onderzoek team complexe euthanasie van lopende casuïstiek.

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor resultaatbepaling

Resultaat

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten met betrekking tot de uitgevoerde activiteiten.

Voor de bepaling van het resultaat worden baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben, ongeacht of zij tot ontvangsten en uitgaven in dit jaar hebben geleid.

Afschrijvingen

De afschrijving op immateriële en materiële vaste activa wordt berekend op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Bedrijfslasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenen

Expertisecentrum Euthanasie heeft alle pensioenrekeningen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en kosten van de bank.

2.5 Toelichting op de balans

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa wordt als volgt weergegeven:

	Concessies, vergunningen en intellectuele eigendommen
	€
Aanschafwaarde t/m 31.12.2019	260.645
Cumulatieve afschrijvingen t/m 31.12.2019	-20.474
Boekwaarde per 31.12.2019	<u>240.171</u>
Investeringsen 2020	172.401
Afschrijvingen 2020	-55.710
Mutaties 2020	<u>116.691</u>
Aanschafwaarde t/m 31.12.2020	433.046
Cumulatieve afschrijvingen t/m 31.12.2020	-76.184
Boekwaarde per 31.12.2020	<u>356.862</u>
Afschrijvingspercentages	<u>20,0%</u>

Dit betreffen investeringen in de voorbereiding van de integratie van ICT-systemen.

Expertisecentrum Euthanasie

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa wordt als volgt weergegeven:

	Verbouwing	Computer- apparatuur	Inventaris	Totaal
	€	€	€	€
Aanschafwaarde t/m 31.12.2019	58.651	196.084	200.317	455.052
Cumulatieve afschrijvingen t/m 31.12.2019	-36.345	-164.243	-155.159	-355.747
Boekwaarde per 31.12.2019	<u>22.306</u>	<u>31.842</u>	<u>45.158</u>	<u>99.305</u>
Investerings 2020	2.033	84.441	33.479	119.953
Afschrijvingen 2020	-11.944	-33.901	-23.023	-68.867
Mutaties 2020	-9.911	50.540	10.456	51.086
Aanschafwaarde t/m 31.12.2020	60.683	280.525	233.796	575.004
Cumulatieve afschrijvingen t/m 31.12.2020	-48.289	-198.143	-178.182	-424.614
Boekwaarde per 31.12.2020	<u>12.395</u>	<u>82.382</u>	<u>55.614</u>	<u>150.390,25</u>
Afschrijvingspercentages	<u>20,0%</u>	<u>33,0%</u>	<u>20,0%</u>	

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen

Vorderingen op zorgverzekeraars

Vorderingen op zorgverzekeraars

Nog te factureren omzet

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Vorderingen op zorgverzekeraars	436.554	411.199
Nog te factureren omzet	<u>183.875</u>	<u>209.378</u>
	<u>620.429</u>	<u>620.577</u>

Expertisecentrum Euthanasie

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Overige vorderingen		
Waarborgsommen	15.404	7.695
Vooruitbetaalde bedragen	23.310	51.442
Nog te ontvangen dossierstudie psychiatrie	-	75.000
Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie (R/C)	-	210.022
Nog te ontvangen project W.O. afgewezen hulpvragen	-	15.000
Overige vorderingen	7.171	-
	<u>45.884</u>	<u>359.158</u>
Liquide middelen		
ING Bank N.V.	524.664	402.073
Triodos bank	259.254	-
ASN bank	0	-
	<u>783.918</u>	<u>402.073</u>

2.5 Toelichting op de balans

PASSIVA

STICHTINGSVERMOGEN

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Overige reserves		
Algemene reserve	-52.491	-107.068
Resultaat boekjaar	<u>247.004</u>	<u>54.577</u>
Stand per 31-12	194.514	-52.491

Deze reserves zijn vrij besteedbaar.

KORTLOPENDE SCHULDEN

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Crediteuren		
Crediteuren	<u>43.645</u>	<u>404.727</u>

Belastingen en premies sociale verzekeringen

Loonheffing	315.849	253.644
Pensioenpremies	<u>70.541</u>	<u>36.307</u>
	386.390	289.951

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Overige schulden		
Nog te ontvangen declaraties personeel	-	226.402
Netto lonen	80.478	5.976
Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie (R/C)	176.052	-
Vooruitgefactureerde vergoedingen van Zorgverzekeraars	661.736	667.856
Nog te betalen bedragen	107.512	
Nog te ontvangen facturen	<u>26.521</u>	<u>8.470</u>
	<u>1.052.300</u>	<u>908.703</u>

Expertisecentrum Euthanasie

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Overlopende passiva		
Reservering vakantietoelage	159.557	69.986
Reservering vakantiedagen	121.077	89.837
Nog te besteden project W.O. afgewezen hulpvragen	-	10.571
	<u>280.635</u>	<u>170.393</u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Huur bedrijfsruimte Den Haag

Met ingang van 1 juni 2012 wordt er een pand aan de Eisenhowerlaan te 's-Gravenhage gehuurd. De huur bedraagt vanaf 1 januari 2017 EUR 5.082 per maand. Het huurcontract eindigt op 1 juni 2022.

Huur bedrijfsruimte Utrecht

De entiteit is een meerjarige financiële verplichting aangegaan tot en met juli 2022 terzake van huur van een bedrijfsruimte te Utrecht van € 59.864 per jaar. De totale verplichting bedraagt € 94.785, waarvan € 59.864 een looptijd van minder dan 1 jaar heeft en € nihil een looptijd langer dan 5 jaar heeft.

Lease wagenpark

De entiteit is een meerjarige financiële verplichting aangegaan tot en met mei 2024 terzake van de operational lease van drie autos voor een bedrag van € 33.900 per jaar.

Investerings

De entiteit is een financiële verplichting aangegaan wegens het aanschaffen van meubilair voor een bedrag van € 7.269.

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Baten		
Vergoedingen van zorgverzekeraars	7.252.327	7.429.164
Continuïteitsbijdragen	980.057	-
	<u>8.232.384</u>	<u>7.429.164</u>
Projectsubsidies		
Consulent Euthanasie	251.718	217.718
Scholing beroepsgroepen	8.725	147.697
Deskundigheidsbevordering medewerkers EE	100.000	120.734
Dossierstudie psychiatrie	-	93.862
Wetenschappelijk onderzoek	10.571	17.680
Begeleider Wetenschappelijk Onderzoek	31.170	13.207
Bijdrage juridische kosten	21.666	12.419
	<u>423.850</u>	<u>623.317</u>
In de bijlagen is een recapitulatie van de projecten opgenomen. Alle subsidies hebben een incidenteel karakter.		
Overige bedrijfsopbrengsten		
Overige opbrengsten	15.364	10.157
	<u>15.364</u>	<u>10.157</u>
Lasten		
Salariskosten arbeidsovereenkomst		
Patiëntenzorg	2.076.557	1.895.709
Overhead patiëntenzorg	1.125.837	831.175
Algemene overhead	601.067	565.012
Raad van bestuur	184.909	135.385
Projecten	222.458	281.496
Reservering vakantiedagen	31.241	25.772
	<u>4.242.069</u>	<u>3.734.549</u>
De kosten van de raad van bestuur zijn hoger vanwege dubbele kosten in de periode oktober tot en met december.		
Salariskosten inhuur		
Patiëntenzorg	2.550.269	2.625.754
Overhead patiëntenzorg	274.958	294.090
Algemene overhead	66.959	53.778
Projecten	48.626	123.045
	<u>2.940.812</u>	<u>3.096.667</u>
Fte's		
Exclusief freelancers	<u>43,39</u>	<u>36,76</u>
Inclusief freelancers	56,80	48,91

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Overige bedrijfslasten		
<i>Overige personeelskosten</i>		
Arbodienst	17.741	6.920
Verzekering ziekengeld	23.684	32.841
Ov. personeelskn. vrije ruimte	17.387	27.399
Ov. personeelskn. buiten vrije ruimte	-	24.186
Werving & selectie	55.598	7.035
Deskundigheidsbevordering	28.280	36.071
Vakliteratuur	416	-
Personeelskosten WKR intermediair	283	-
	<u>143.388</u>	<u>134.451</u>
<i>Algemene kosten</i>		
Kantinekosten	3.894	4.706
Catering	7.677	4.909
Kantoorbenodigdheden	6.702	13.245
Lidmaatschappen / abonnementen	13.817	3.271
Portokosten	24.990	22.073
Kosten telefoon en internet	37.141	24.213
Bankkosten	1.581	1.477
Accountantskosten	17.694	19.354
Administratiekosten	36.969	20.946
Automatiseringskosten / ICT	278.736	170.384
Advieskosten	77.667	98.320
Verzekeringen	30.011	28.463
Drukwerk	24.780	48.643
Kopieerkosten	12.089	10.804
Kosten bestuur, advies en toezicht	9.335	20.283
Representatiekosten	5.662	8.334
Marketing & Communicatie	96.364	141.203
Kosten congressen en evenementen	1.135	14.423
Reis- en verblijfkosten	35.365	28.949
Overige algemene kosten	21.178	4.459
	<u>742.787</u>	<u>688.457</u>

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	31-12-2020	31-12-2019
<i>Huur externe locaties</i>	€	€
Huur externe locaties	66.634	134.811
	<u>66.634</u>	<u>134.811</u>
<i>Huisvestingskosten</i>		
Huur onroerend goed	107.892	72.957
Energie en water	280	19.137
Schoonmaakkosten	22.548	17.770
Overige huisvestingskosten	33.131	17.459
	<u>163.851</u>	<u>127.324</u>
<i>Afschrijvingskosten en intrest</i>		
Afschrijvingen ontwikkelingskosten	55.710	20.474
Afschrijvingskosten verbouwingen	11.944	11.369
Afschr. kosten automatisering	33.901	33.434
Afschr. kosten inventaris	23.023	26.526
Interest	475	-
	<u>125.052</u>	<u>91.802</u>

2.7 Ondertekening Raad van Bestuur en Raad van Toezicht

Utrecht, 7 april 2021

Raad van Bestuur:

S.M.C. Kerstens

Raad van Toezicht:

Voorzitter:
De heer dr. J.N. Schreuder

Lid:
Mevrouw M.S.C. Mous

Lid:
Mevrouw dr. mr. E. Pans

Lid:
De heer drs. P.E. Sutorius

Lid:
De heer drs. J. Schermerhorn RA

---

3. Overige gegevens

3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

4. Bijlagen

4.1 Consulent Euthanasie

	2020	2019	2018
Kosten			
Personeelskosten	222.447	176.580	127.830
Overige kosten	31.412	41.197	25.555
Totaal kosten	253.859	217.777	153.385
Bijdrage Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	253.859	217.777	153.385
Totaal	253.859	217.777	153.385
Resultaat	-	-	-
<i>Toegezegde subsidies</i>			
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	253.859	217.777	144.283
<i>Totaal subsidies</i>	253.859	217.777	144.283

4.2 (Na)scholing beroepsgroepen

	2020	2019	2018
Kosten			
Personeelskosten	6.796	85.267	53.272
Scholingsmaterialen en marketing	3.329	66.691	64.250
Totaal kosten	10.125	151.958	117.522
Eigen bijdragen deelnemers	1.400	4.200	18.100
Gefinancierd uit toegezegde subsidies	8.725	147.759	99.422
Totaal	10.125	151.958	117.522
Resultaat	-	-	-
<i>Toegezegde subsidies</i>			
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	8.725	147.759	79.790
<i>Totaal subsidies</i>	8.725	147.759	79.790

4.3 Project 1 (Integratie ICT-systemen)

	2020	2019	2018
Investerings			
Kosten freelancers projectgroep	-	21.872	10.168
Ict-ondersteuning	16.973	16.471	14.612
Implementatie boekhouding en HRM	-	30.766	72.700
Implementatie EPD	80.014	61.377	
Licentiekosten EPD	41.090	53.655	13.347
Totaal investeringen	138.077	184.141	110.827 *

* De investeringen zijn op de balans verantwoordt als Ontwikkelkosten in de immateriële activa

Het project is in september 2020 afgerond. De kosten na september zijn niet geactiveerd, maar in de kosten verantwoord.

4.4 Deskundigheidsbevordering medewerkers EE

	2020	2019	2018
Kosten intervisie			
Intervisielocaties	26.355	43.012	36.300
Intervisiebegeleiders	17.673	20.400	18.200
Totaal kosten	44.028	63.412	54.500
 Kosten studiedagen			
Locaties	13.940	34.860	24.700
Sprekers	19.017	13.080	3.300
Totaal kosten	32.957	47.940	28.000
 Kosten werkgroep training			
Locaties	-	2.182	3.700
Salariskosten werkgroep	23.015	7.200	7.200
Totaal kosten	23.015	9.382	10.900
 Subsidies			
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	100.000	120.734	93.400
Totaal subsidies	100.000	120.734	93.400

4.5 Begeleider Wetenschappelijk Onderzoek

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Kosten		
Personeelskosten	31.170	13.207
Totaal kosten	31.170	13.207
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	31.170	13.207
Totaal subsidies	31.170	13.207
Resultaat project	-	-

4.6 Project wetenschappelijk onderzoek afgewezen hulpvragen

	2020	2019	2018	2017	2016
Kosten					
Personeelskosten	-	8.769	7.162	8.606	1.268
Reis- en vergaderkosten					418
Inzet onderzoeksbureau	14.828	8.911	7.829	9.200	12.265
Totaal kosten	14.828	17.681	14.991	17.806	13.951
Gefinancierd uit bestemmingsreserves 2015				-	-
Gefinancierd uit toegezegde subsidies	10.571	17.681	14.991	17.806	13.951
Totaal	10.571	17.681	14.991	17.806	13.951
Resultaat project	-4.257	-	-	-	-
<i>Toegezegde subsidies</i>					
NVVE					25.000
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie					25.000
St. Gezondheidscentrum Spaarnewoud (SGS)					25.000
<i>Totaal subsidies</i>	-	-	-	-	75.000
Besteed				17.806	13.951
<i>Nog te besteden subsidie</i>	-	10.571	28.252	43.243	61.049

4.7 Project Dossierstudie psychiatrie

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Kosten		
Personeelskosten	10.671	93.741
Overige kosten	12.582	-
Totaal kosten	23.253	93.741
VWS		75.000
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie		18.741
Totaal subsidies	-	93.741
Resultaat project	-23.253	-